

نامه اربعین

گزارشی از فعالیتهای پژوهشکده حج و زیارت

در موضوع اربعین حسینی

۱۳۹۸

کتابها و نشریات

۱. پیاده روی اربعین: فرصت‌ها، آسیب‌ها و توصیه‌ها، نویسنده: حافظ نجفی، ۲۴۸ص، سال

۱۳۹۸

در این پژوهش، کوشش شده است به این سؤال پاسخ داده شود که اربعین و پیاده روی آن، چه موقعیت‌ها و فرصت‌های ذی‌قیمتی را در اختیار علاقه‌مندان ابا عبدالله (ع) قرار می‌دهد و چه کاستی‌ها و آسیب‌هایی متوجه این راهپیمایی جهانی است؟

این کتاب در سه فصل سامان یافته است: فصل نخست عهده‌دار بیان جایگاه، ارزش و فضیلت، تاریخچه زیارت و راهپیمایی اربعین و دیدگاه اندیشمندان درباره آن است؛ در فصل دوم فرصت‌های باز آمده از اربعین و لزوم بهره‌برداری از آن مورد تأکید قرار گرفته است؛ در فصل سوم، کاستی‌ها و آسیب‌هایی که روند رو به رشد اربعین را تهدید می‌کند، بررسی می‌شود و راه حل‌هایی ارائه می‌گردد.

۲. هم قدم با کاروان: سفرنامه منظوم عتبات عالیات، نویسنده: محمود تاری، ۱۳۹۸،

ص ۱۹۲

اثر پیش رو سروده های نغز و روانی است که از سوی شاعر معاصر آقای محمود تاری و در سفر زیارتی اعتبار مقدسه عراق در وصف امامان مدفون در آن سرزمین و شهدای کربلا سروده شده است.

این اشعار خوانندگان را در فضای معنوی حرم اولیاء الهی در نجف اشرف، کربلای معلی، کاظمین، سامرا و حال و هوای اربعین پیاده تا کربلا برده و با گوشه ای از شخصیت، فضائل و مصائب آن بزرگواران آشنا می کند.

نویسنده در بخشی از کتاب درباره اثر خود آورده است: آنچه در این مجموعه آمده نه شعر است! که پاره ای دل زائری است که قدم به قدم با کاروان دلدادگان علوی و حسینی همراه شده است.

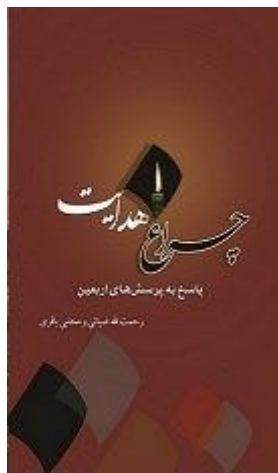
۳. چراغ هدایت (پاسخ به پرسش های اربعین)، ۱۳۹۵، نوشته رحمت الله ضیایی، مجتبی

باقری

این کتاب پاسخ به بیست پرسش و شبهه درباره پیاده روی اربعین آمده است. شبهات و سؤالاتی که نویسندگان کوشیده اند به آنها پاسخ مناسب دهند، عبارتند از:

اساس پیاده روی اربعین؛ ثواب های متفاوت برای زیارت اربعین؛ نقش اهل بیت (ع) در زیارت اربعین؛ پیاده روی اربعین و خودآزاری؛ تعداد زائران اربعین؛ مشروعیت عزاداری؛ مشروعیت سینه زدن؛ نوحه گری در روایات؛ عزاداری و بدعت؛ عدم توانایی مزور؛ نذر برای غیر خدا؛ حدیث ارتداد و روایت حضور جابر در

اربعین؛ تاریخچه اربعین؛ مکان قبر امام حسین (ع)؛ اعتبار مقتل ابومخنف؛ اربعین و سنت نبوی؛ بازنگشتن اسیران به کربلا؛ اربعین و سیاست؛ اربعین و اهل سنت؛ هزینه‌های زیارت اربعین.

۴. مجموعه مقالات اربعین، جمعی از نویسندگان، ۱۳۹۴

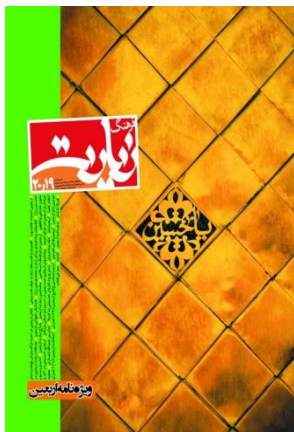
مجموعه مهمترین مقالات نوشته شده درباره اربعین حسین در نشریات علمی کشور است. این کتاب در دو بخش تنظیم شده است. در بخش نخست هجده مقاله از مجلات آورده شده و در بخش دوم بیست و دو مقاله مرتبط با اربعین از روزنامه‌ها انتخاب و منتشر شده است. همچنین «کتابشناسی توصیفی اربعین حسینی» به صورت مستقل در این مجموعه منتشر شده است.

متن کامل: [بخش اول بخش دوم](#)

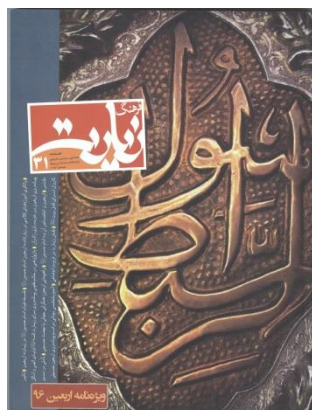

۵. انتشار ویژه نامه اربعین نشریه فرهنگ زیارت

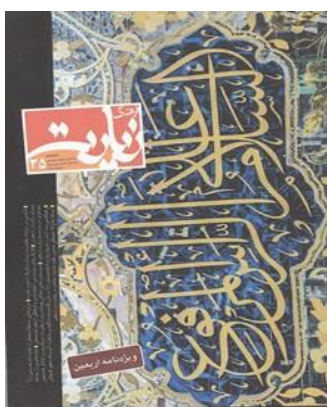
نشریه فرهنگ زیارت، شماره ۱۹ و ۲۰، ویژه تابستان و پاییز ۱۳۹۳ با مقالاتی درباره اربعین

نشریه فرهنگ زیارت، شماره ۳۱، ویژه تابستان ۱۳۹۶ با مقالاتی درباره اربعین

نشریه فرهنگ زیارت، شماره ۳۵، ویژه تابستان ۱۳۹۷ با مقالاتی درباره اربعین

مقالات علمی- پژوهشی

۱. تأملی در مسیر کاروان اسرای اهل بیت (ع)، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۳۱، تابستان ۱۳۹۶، نوشته احمد خامه یار [\(مشاهده\)](#)
۲. واکاوی آموزه‌های کلامی در زیارتنامه اربعین امام حسین، فرهنگ زیارت، شماره ۳۱، تابستان ۱۳۹۶، نوشته جواد جعفری [\(مشاهده\)](#)
۳. جلوه‌هایی از جامعه مهدوی در مراسم زیارت اربعین، فرهنگ زیارت، شماره ۳۵، تابستان ۱۳۹۷، نوشته حسن ترکشوند [\(مشاهده\)](#)
۴. نقش فرهنگی تجمع اربعین حسینی، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۳۷، ۱۳۹۷، نوشته هادی فتح الله نژاد زنگی آبادی
۵. شیوه مواجهه رسانه‌ها با پدیده اربعین، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۳۲، ۱۳۹۶، نوشته روزبه برکت رضایی
۶. اربعین و اختصاص آن به امام حسین (ع)، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۳۱، ۱۳۹۶، نوشته حسن ترکشوند
۷. آسیب‌شناسی میدانی مراسم پیاده‌روی اربعین حسینی، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۳۱، ۱۳۹۶، نوشته محمدسعید نجاتی
۸. زیارت اربعین از دیدگاه فقه، فصلنامه فرهنگ زیارت، شماره ۲۷، ۱۳۹۵، نوشته رضا عندلیبی
۹. حکم فقهی پیاده‌روی اربعین برای زیارت قبور اولیای الهی و اماکن مقدس، پژوهشنامه حج و زیارت، شماره ۲، نوشته مهدی درگاهی
۱۰. مآخذشناسی اربعین (اربعین پژوهی در کتاب‌ها و نشریات فارسی و عربی)، ابذر نصر اصفهانی، ۱۳۹۵ [مشاهده](#)

۱۱. کتاب‌شناسی اربعین، اباذر نصر اصفهانی مشاهده

۱۲. مضامین زیارت اربعین، فرهنگ زیارت، شماره ۱۹-۲۰، ۱۳۹۳، نوشته جواد محدثی

مشاهده

۱۳. اربعین، امتداد عاشورا: بازخوانی بیانات آیت الله العظمی خامنه‌ای، فرهنگ زیارت،

شماره ۱۹-۲۰، ۱۳۹۳، نوشته احمد نبوی مشاهده

۱۴. نقش اربعین در احیاء و گسترش نهضت امام حسین(ع)، فرهنگ زیارت، شماره ۱۹-۲۰،

۱۳۹۳، نوشته سیدمحمدرضا حسینی جلالی مشاهده

۱۵. زیارت اربعین سنت یا بدعت؟، نوشته مهدی نکوئی سامانی

همایش باونستهای علمی

همایش ملی «اربعین؛ نماد محبت ادیان الهی و مذاهب اسلامی به امام حسین

همایش ملی «اربعین؛ نماد محبت ادیان الهی و مذاهب اسلامی به امام حسین(ع)» با حضور علمای اهل سنت، کلیمی، مسیحی و شیعی به همت دفتر پژوهشگاه حج و زیارت خراسان رضوی و با همکاری بنیاد پژوهشهای آستان قدس رضوی روز پنج شنبه ۱۱ مهر ماه ۱۳۹۸ در مشهد مقدس برگزار شد.

مشاهده

نشست تخصصی کارکردهای اجتماعی و تربیتی پیاده روی زیارت اربعین

نشست تخصصی «کارکردهای اجتماعی و تربیتی پیاده روی زیارت اربعین» به همت دفتر پژوهشگاه حج و زیارت در خراسان و با همکاری بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی روز چهارشنبه، ۱۸ مهر ۱۳۹۷ با سخنرانی حجت الاسلامدکتر علیزاده موسوی در تالار شیخ طوسی بنیاد پژوهشهای اسلامی برگزار شد. مشاهده

نشست علمی «اربعین حسینی؛ فرصت ها و تهدیدها»

دفتر پژوهشگاه حج و زیارت در خراسان با همکاری حوزه علمیه خراسان، نشستی علمی با موضوع «اربعین حسینی؛ فرصت ها و تهدیدها» را برگزار کرد. مشاهده

نشست علمی «وجه اختصاص زیارت اربعین به سیدالشهدا(ع)»

نشست علمی «وجه اختصاص زیارت اربعین به سیدالشهدا علیه السلام» با مشارکت پژوهشکده حج و زیارت و مرکز تخصصی ادبیات عربی، تاریخ، تبلیغ و مطالعات اسلامی زنان جامعه الزهرا (سلام الله علیها) برگزار شد. در این نشست، حجت الاسلام والمسلمین حسن ترکاشوند، مدیر گروه کلام پژوهشکده حج و زیارت و جناب آقای احمد خامه یار، عضو گروه تاریخ و سیره پژوهشکده سخنرانی کردند.

مشاهده

نشست نهادهای فعال در زیارت اربعین

نشست نهادها و مؤسسات فعال در زیارت اربعین، به میزبانی آستان مقدس حسینی و در "مؤسسه وارث الانبیاء (ع) قم" برگزار شد.

در این همایش که صبح روز پنجشنبه ۱۹ اسفند ۱۳۹۵ برگزار گردید حجج اسلام «سید عادل العلوی» عضو هیأت مدیره مؤسسه وارث الانبیاء (ع)، «حسینی عارف» نماینده مجمع جهانی اهل بیت (ع)، «محمد حسون» نماینده مؤسسه آل البیت (ع)، «حاج ابراهیمی» مسؤول امور استانها و کارگروه معنوی ستاد اربعین، «هاشمی زاده» مدیر روابط عمومی و امور بین المللی مسجد مقدس جمکران و «نجاتی» نماینده پژوهشکده حج و زیارت به گزارشی از فعالیت های خود پرداختند و نظرات خود برای بهبود امور مربوط به راهپیمایی بزرگ اربعین را بیان کردند. مشاهده

جلسه هم اندیشی تألیف «موسوعه اربعین» در مرکز دراسات کربلا

مرکز "دراسات کربلا" با هدف تألیف موسوعه اربعین جلسه هم اندیشی با تئنی چند از مدیران و نمایندگان مؤسسات عالی حوزوی و دانشگاهی قم در روز دوشنبه، ۲۵ بهمن ۱۳۹۵ برگزار کرد.

مشاهده

نشست علمی «اربعین امام حسین (ع) از دیدگاه اهل سنت»

نشست علمی «اربعین امام حسین (ع) از دیدگاه اهل سنت» با همکاری دفتر پژوهشکده حج و زیارت در خراسان و بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی در تاریخ ۱۸ آبان ماه سال ۱۳۹۵ برگزار گردید. مشاهده

جلسه هم اندیشی "بررسی ظرفیت ها و راهکارهای بهره‌وری بیشتر از فرصت اربعین"

به منظور بهره برداری بهتر و مناسبتر از ظرفیت های اربعین حسینی و نیز شناسایی راهکارهایی جهت بهره وری بیشتر از این موقعیت، جلسه هم اندیشی با حضور برخی از صاحب نظران در پژوهشکده حج و زیارت برگزار شد. [مشاهده](#)

نشست علمی «جلو های زیبا شناختی همایش جهانی اربعین»

نشست علمی «جلو های زیبا شناختی همایش جهانی اربعین» توسط دفتر پژوهشکده حج و زیارت خراسان در تاریخ شنبه، ۸ آذر ۱۳۹۴ در محل سالن همایش های بعثه خراسان برگزار شد. [مشاهده](#)

نشست علمی «تاریخچه اربعین و نقش آن در احیای نهضت امام حسین(ع)»

نشست علمی «تاریخچه اربعین و نقش آن در احیای نهضت امام حسین(ع)» با همکاری مشترک دفتر پژوهشکده حج و زیارت در خراسان و بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی روز یکشنبه، ۸ آذر ۱۳۹۴ در محل تالار شیخ طبرسی بنیاد پژوهش های اسلامی آستان قدس رضوی برگزار شد. [مشاهده](#)

توصیه رییس پژوهشکده حج به زائران اربعین [مشاهده](#)

نشست «بررسی زوایای مختلف اربعین حسینی»

نشست تخصصی «بررسی زوایای مختلف اربعین حسینی» روز پنج شنبه، ۱۳ آذر با حضور اندیشمندان حوزه و دانشگاه در ساختمان انجمن های علمی حوزه برگزار شد. این نشست به کوشش انجمن تاریخ حوزه و با مشارکت پژوهشکده حج و زیارت، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه و مؤسسه عالی امام خمین (ره) برگزار شد. [مشاهده](#)

سایر فعالیتها

- عرضه آثار پژوهشکده حج و زیارت با محوریت اربعین حسینی و عتبات عالیات توسط موسسه فرهنگی هنری مشعر وابسته به حوزه نمایندگی ولی فقیه در امور حج و زیارت [مشاهده](#)
- حمایت از پایان نامه های با موضوع «اربعین» [مشاهده](#)
- پیاده روی اربعین، مانور اقتدار در مقابله با نقشه های دشمن است (عضو گروه اخلاق و اسرار پژوهشکده حج و زیارت در گفتگو با پایگاه خبری-تحلیلی [مفتاح](#) [مشاهده](#))

دلوته و شعر

در این بخش دلوته ای از دکتر مهدی نکلونی سامان و شعری از حجه الاسلام محمد علی مقدادی تقدیم می گردد.

« بسم الله الرحمن الرحيم »

السَّلَامُ عَلَى وَلِيِّ اللَّهِ وَ حَيِّهِ السَّلَامُ عَلَى خَلِيلِ اللَّهِ
وَ نَجِيِّهِ السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ وَ ابْنِ صَفِيِّهِ السَّلَامُ عَلَى
الْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ ... (فرازی از زیارت اربعین)

سفينة النجاة حسين (عليه السلام)

در زیارت ماثور امام حسین راز قیام امام این گونه بیان شده است: «ليستنقذ عبادك من الجهالة و حيرة الضلالة» حسین (ع) قیام کرد تا بندگان خدا را از گرداب جهالت و نادانی و سرگردان شدن در وادی گمراهی نجات دهد.

از روز عاشورا تا اربعین وارثان راه و مکتب حسینی با حزن و اندوه و اشک و ماتم این ایام را سپری می کنند و برای سید الشهداء (ع) و یاران با وفایش اقامه عزا می کنند. و تا روز اربعین سرشک اشکشان از دیدگان جاری است و اینک در آستانه اربعین عشق و ارادت خود را با همت و قیامی جانانه ابراز می دارند و با حسین (ع) بیعت می بندند. اربعین جلوگاه عشق و معرفت و ایمان و خدا خواهی و پاکبازی عاشقان حسین (ع) است و اربعین صدها پیام فرهنگی ، سیاسی برای امت اسلام و همه جهانیان دارد. اربعین روز تجلی عزت و اقتدار و تعالی فرهنگ شیعه به جهانیان است.

اربعین ، سیر الی الله با « سفینه النجاه حسین(ع) » است . و سیر الی الله ، بی سلوک و چله نشینی ، با لبیکی خالصانه و با پیمانی جانانه و رندانه با حسین و مکتب اوست . اربعین به راستی سفر من الخلق بالحق الی الحق است.

اربعین راهی به سوی رهایی و خروج از همه ظلمت اوسرگشتگی ها به سوی نور و شاهره هدایت و حقیقت است . اربعین در کشتی حسین(ع) که سفینه النجات است، نشستن و در این دنیای پر آشوب و تلاطم و تخاصم به ساحل نجات و یقین و فوز عظیم رسیدن است.

هر که در خود از آدم و ابراهیم و نوح و شیث و موسی و عیسی و یوسف و اسمعیل و یحییای ذبیح، نام و نشانی دارد از راستی و حق طلبی و مروت و انسانیت و راست کیشی و راست کرداری و راست گویی بهره ای دارد و از تیرگی و پلیدی و دیوصفتی بیزار است، او نیز از راه و رسم و منطق حسین(ع) بهره و نصیبی دارد.

زیرا که حسین مجمع همه فضایل و خصایص انبیا و اوصیا الهی و باب هدایت و چراغ فروزان راه حق و عدالت و کمال و رستگاری است. حسین وارث راه و مرام و مکتب انبیا الهی و احیا کننده سنت و سیره همه انبیا و صالحان است . حسین روح جاری خدا در زمین و آسمان هاست. باحسین بودن یعنی با همه خوبیها بودن و به سوی خوبیها راه یافتن و از هر گونه بدی و پلیدی و خصلت های ابلیسی رهیدن است.

هیچ انسان فقیر و غنی و پادشاه و حکیم و عارفی نیست که محتاج نگاه و عنایت حسین نیست . اگر در این عالم ، از حق و حقیقت و ظهور و خیر و کمال خبری و اثری است و اگر کسی یا چیزی ، بهره ای از وجود و کمال دارد از این تجلی اعظم و رحمت و اسعه الهی است. «بنفسی انت یا ابا عبد الله» ای روح جاری خدا در کالبد زمین زمان و ملک و ملکوت هر که تو را دارد اصل و حقیقت هستی و خیر را یافته و به چشمه جوشان و لایزال حقیقت و جاودانگی پیوسته است. آنکه تو را یافت چه را نیافته ، آنکه تو را یافته به شاهره حقیقت و کمال و بالاترین نعمت و عزت و کمال راه یافته است.

خدایا من با تمام وجودم تو را می ستایم و شکر گذار لطف بی کرانه توام که مرا با حسین آشنا ساختی و محبت و ولایت او را در دلم حک نمودی و خدایا مرا با حسین زنده بدار و با حسین بمیران و حسین گونه عاشق و عارف خودت قرار ده . خدایا به من عنایتی کن که هر چه داشته و دارم به پای دارترین فرد عالم و بی نیازترین مخلوق نثار کنم.

حسین ای بی نظیر ترین عاشق سینه چاک خدا ، کور باد آن که نور عالم گیر تو را نمی بیند. و در راه و مسیر تو گام بر نمی دارد . «عمیت عین لاتراک » همان بهتر که افراد خوار وزبون و کم مقدار از تو بریده باشند و به حیات کرم گونه خود بنازند. اما من مرغ باغ ملکوت توام ، خاکسار کوی تو ام . دست از طلب ندارم تا جان من بر آید یا جان رسد به جانان یا کام من برآید.

حسین جان دیده قلبم را بگشای و به آنچه نمی دانم آگاهام ساز و از رب جلیل بخواه که مرا از عشق و معرفت تو محروم نکند. خدایا به من توش و توانی ده تا در راه حسین از هیچ خار و خس و مانعی نهراسم و چیزی بین من و او جدایی نیندازد. حسین جان من هیچ حبل و وسیله ای جز تو برای رهایی و سیر به سوی حقیقت و نجات سراغ ندارم . حسین جان ای فرزند بهترین و برگزیده ترین و مقرب ترین بنده خدا ، وای حافظ میراث انبیا و علت مبقیه دین خاتم ، ای نور جاودانه وای ستاره هدایت برای همه زمان ها و همه مردمان، حسین جان ای پادشاه ملک و ملکوت ، بی پرده می گویم و این حقیقت مکتوم را بر زبان جاری می کنم که مگر می شود کسی عیسوی^۱ و موسوی^۲ و اهل توحید و حق و حقیقت و علم و کتاب^۳ و هدایت و طالب کمال باشد و حسینی نباشد.

جاذبه مغناطیس تو شعاع حق و حقیقت است . هر کسی که طالب خوبی و حقیقت و کمال است با حسین سرّ و سرّ و میانه ای دارد. حسین جان مکتب تو حق و مطلق است و حد و مرز و قید ندارد. و همه می دانند که تو حافظ همه خوبی ها هستی.

حسین جان من در مکتب نورانی ات ، دست در دست خاندان پاک و مطهرت می گذارم و از این شاهراه حقیقت و نجات ، به افق های بی کرانه صبح ظهور خیره می شوم .

حسین جان خودت فرمودی که کربلا ، اینجا « هاهنا مناخ عشاقنا » آری این منزگه عاشقان شماست و اربعین روز میعاد و میثاق با مرام و مکتب توست. اربعین روزی است که شیعیان و همه محبان حسین(ع) چون آتش فشانی خروشان و برق آسا در مرکز ثقل زمین و مرکز سرنوشت ساز اجتماع این عالم می کنند تا

۱ . پیرو حضرت عیسی(ع) .

۲ . پیرو حضرت موسی(ع) .

۳ . در زمره اهل کتاب باشد.

نشان دهند طبق وعده خدا همواره حق بر باطل و ایمان بر کفر پیروز است و هیچ قدرتی نمی تواند در برابر حزب و مکتب حسینی(ع) ایستادگی کند.

خدای من تو را شاهد می گیرم که من دوستم با آنان که او را دوست دارند، و دشمن با آنان که با او دشمنند، پدر و مادرم فدایت ای فرزند رسول خدا، گواهی می دهم که تو از ستون های دین، و پایه های مسلمانان، و پناهگاه مردم مؤمنی، و گواهی می دهم که پیشوای نیکوکار، با تقوا، راضی به مقدرات حق، پاکیزه، هدایت کننده، و هدایت شده ای، و گواهی میدهم که امامان از فرزندان، اصل تقوا، و نشانه های هدایت، و دستگیره محکم، و حجّت بر اهل دنیا هستند ... (ترجمه قسمتی از زیارت اربعین)

اربعین حسینی

کربلا بار دگر غوغا شد	اربعین شه دین بر پا شد
آمده سوی برادر به شتاب	زینب غمزده با چشم پر آب
دخترت چشم ز دنیا بسته	کای برادر دل من بشکسته
با سکینه ، علی و همسر تو	آمده خواهر غم پرور تو
شد شهید ستم و جور و الم	از رقیه چو بپرسی گویم
آخر ظلم و گه ماتم بود	سفر شام رحیل غم بود
طفل معصوم کتکها خورده	آن سه ساله دل بابا برده
بهر بابا دل شب خواب نداشت	آن رقیه که دگر تاب نداشت
عمه اش گفت پدر رفته سفر	گفت ای عمه ز بابا چه خبر؟
کی شود صبح ، شب من عمه	سفرش طول کشیده عمه
دفتر عمر خودش را پیچید	آه ! از بس که رقیه گریید
عاشقت خفت در آن شام خراب	یا حسین دختر تو رفت ز تاب
محو و ویرانه شود تا آخر	ای خدا کاخ یزید کافر
لعنت حق به تو و جدت باد	قتل و غارت بنمودی صیادا!
شاکي توست رسول دو سرا	چون شود عدل الهی بر پا
اشک «مقداد» هماره ریزد	اربعین شد همه عالم خیزد